

Inspirace a rady
od uznávaného
zahradního architekta

Ferdinand Leffler

Zahrada je pro radost

Host

Autorkou většiny fotografií je Zuzana Stiborková vyjma fotografií na stranách 10, 108, 109, 111, 292–293, 302, 319 (Jana Hronská), 12–13, 16, 19, 20, 22, 25, 27, 28, 30 (Ferdinand Leffler) a 31–32, 179, 266–267 (Lukáš Pelech). Autorkou ilustrací je Tatiana Podoláková.

© Ferdinand Leffler, 2023

Cover photo © Jana Hronská

Photos © Zuzana Stiborková, Jana Hronská, Lukáš Pelech,
Ferdinand Leffler

Illustrations © Tatiana Podoláková

© Host – vydavatelství, s. r. o., 2023

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1990-3 (PDF)

KRÁSNÉ JE ODLESKEM PRAVDIVÉHO.

– svatý Augustin



Obsah

Úvod 11

Bloumání 13

Příběhy zahrad 33

Zahrada s jezerem a loukou 35

 Extenzivní versus intenzivní část zahrady 51

Zahrada světla a stínu 57

 Jak si v zahradě zajistit pocit soukromí? 71

Rodinná zahrada plná zábavy 77

 Venkovní kuchyně 91

Zahrada jako součást krajiny 97

 Jak svahovat pozemek? 113

Venkovská zahrada s biotopem ve dvorku 119

 Jezera a bazény 135

Zahrada ve městě 141

 Terasa 157

Moderní dřevostavba prolnutá s krajinou 163

 Užitková zahrada 181

Nestárnoucí zahrada 191

 Umění v zahradě 205

Zahrada s tělocvičnou 209

 Samostojné konstrukce v zahradě 225

Zahrada k sebevědomé architektuře 231

 Venkovní nábytek a nádoby 247

Zahrada u secesní vily 253

 Altán a zastřešená místa v zahradě 267

Zahrada pro tři generace 273

 Jak propojit dům se zahradou? 287

Zahradníkův rok 293

Leden 295

Únor 295

Březen 296

Duben 296

Květen 299

Červen 299

Červenec 300

Srpen 300

Září 303

Říjen 303

Listopad 304

Prosinec 304

Sedmero principů pro vaši zahradu 307

Na závěr 318



Úvod

To, co bych vám ve své třetí knize rád ukázal, je cesta k jednoduchosti. Jednoduchosti bytí v životě, jednoduchosti bytí v zahradě. Nepotřebujeme moc. Skvělý zahradní gril ani přepychová vířivka nám samy o sobě radost nepřinesou. Ona spokojenost, po níž prahneme, je ve skutečnosti přítomna jen v nás. Spousta z nás hledá klid a pohodu, pak ovšem zjistíme, že se nenacházejí ani v trendy zařízeném bytě, ani ve skvěle vybudované zahradě.

Zahrada není úkol, který dobře splněn vnese do života klid a harmonii. Může být však nástrojem, jenž nám dokáže pomoci sebe sama harmonizovat. Cítíte, jak velký je to rozdíl? Ponořte se do své zahrady tak, abyste mohli zažít sebe. Realizujte se v ní. Blbněte v ní. Buďte dítětem. Radujte se, klidně i plakejte. Vzpomínejte. Probud'te své já. Buďte ve své zahradě naprosto sami sebou. V předešlých dvou knihách jsem vám nabídl velmi konkrétní postupy a principy, které podle mého názoru dokážou zpříjemnit každý jednotlivý den. Po jejich vydání jsem se svými přednáškami procestoval celou naši republiku a vydal se i do zahraničí a často jsem slýchal, že jsem svými radami některé z vás učinil radostnějšími. A to mě opravdu potěšilo. Pochopil jsem, že právě to chci – probouzet lidskost. V radosti je přece vše. Kdo je radostný, našel svůj směr, způsob života, ve kterém je sám sebou. A to je jediný cíl mého učení o zahradní architektuře – bud'me, prosím, sami sebou. Potkávejme se častěji se svým radostným „já“.

Zahrady inspirované našimi knihami a kurzy jsme dnes schopni rozeznat mezi jinými. Zdobí je nezvykle rozlehlé trvalkové záhony (a tedy i menší trávnickové plochy), neobvyklé množství vysazených stromů a rozmístěných lavic, stejně jako dalších vytvořených koutků, kde je radost posedět anebo poležet. Nechybí v nich velmi často oheň v jakékoliv formě. Miluju ohniště, věřím, že každé rodině přinese do života další rozměr, který vztahy mezi blízkými prozáří. Tyhle zahrady jsou si opravdu podobné. Víte čím? Je z nich cítit život. A já, milí přátelé, nepřestávám zkoumat, kde přesně je ta radost ukryta. Co udělá vaši zahradu tou, která vám radost a klid přinese? Upřímně mě těší, že vám dnes předkládám knihu, která nebude jen další přehlídkou skvělých zahradních prvků a doplňků. Věřím, že vám jako ještě žádná jiná nabídne vhled do mého uvažování o životě a o zahradách, které v ateliéru Flera navrhujeme. Dnes, kdy si přeju jediné – předávat svou práci především klid a radost.





Bloumání

Nejčastějšími múzami jsou mi stále příroda a všechny mé cesty, ať už je to procházka se psem, dovolená s rodinou nebo projížďka na kole. Ukážu vám, jak načerpanou inspiraci otiskuju v návrzích zahrad.





Nejlepším architektem vlastní zahrady jste vy

Tuhle větu byste ode mě možná nečekali a já si dobře uvědomuju, že s ní zřejmě lehce popíchnu některé své kolegy z oboru. Ale dopřejte si chvilku klidu, pohodlně se usadte a čtěte dál. Brzy pochopíte, co tím myslím.

V žádném případě neshazuju práci zahradních ani jiných architektů. Architekti umějí svět okolo nás měnit k nepoznání. Mám však dojem, že jsme si trochu zvykli spoléhat se v našem pohodlném střeoevropském prostoru na cizí odbornou pomoc víc než sami na sebe. K tomuto poznání mě před lety přivedl můj přítel, světově proslulý architekt Martin Rajniš. Ten ve svém životě dost cestoval, s očima dokořán poznával svět a rád mluví o tom, že jsme podle všeho schopni si svoje domy vymyslet, a dokonce i postavit sami, maximálně s pomocí svého souseda nebo příbuzného.

Moderní společnost dává návody na všechno: jak jíst, jak se hýbat, jak si organizovat čas, a dokonce i jak spát. Dostaneme do rukou univerzální kuchařku se zaručenými recepty na všechno a začneme ty recepty urputně následovat. Odstříháme se tím ovšem od vnímání sebe samých. Už roky nabádám studenty našich akademií, aby se nezatěžovali brouzdáním na Pinterestu a dalších inspiračních portálech. Jsou totiž ošemetné. Nabízejí sice konkrétní inspiraci, co vše lze na zahradě mít, jenže bez kontextu. Navíc jim často dominují dočasné a proměnlivé trendy a snadno člověka odvedou od toho, co skutečně chce a ve své zahradě potřebuje.

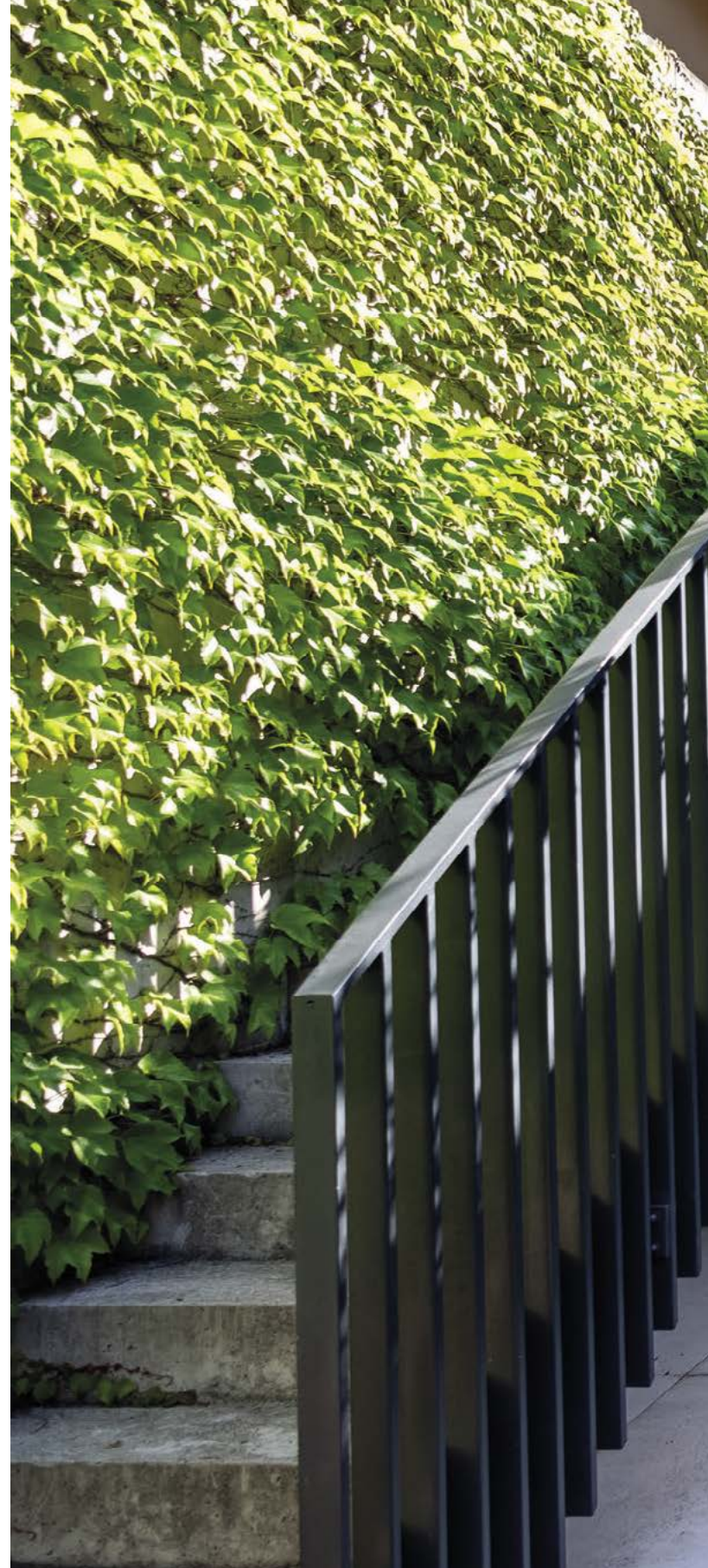


↑ INSPIRACE Z CEST

Rád se inspiroju navštěvováním dosud nepoznaných zahraničních měst. Úmyslně se ztrácím v tamních uličkách a nahlížím do vnitrobloků a nádvoří. Často totiž zůstávají běžnému turistovi nepřístupné, a přitom vám o zdejších životě řeknou většinou víc než slavné hlavní historické promenády. Na této fotce, kterou jsem pořídil kdysi ztracen v Římě, vidíte z mého pohledu dokonalý poměr mezi kamennou dlažbou a zjemňující korunou olivovníku.

→ REALIZACE V ZAHRADĚ

Pokud si přivezete ze zahraničních cest inspiraci, nesnažte se ji bezesbytku napodobit ve své zahradě. Vypůjčte si to, co vás na daném místě zaujalo. Zde to není v žádném případě snaha sázet na českou zahradu olivovník, ale jsou to proporce, hra volného a vyplněného prostoru.









← **REALIZACE V ZAHRADĚ**

Často se mě lidé ptají, jak působí trvalkové záhony přes zimu. Moje odpověď je, že působí „zimně“. A to je skvělé!

↑ **INSPIRACE PŘÍRODOU**

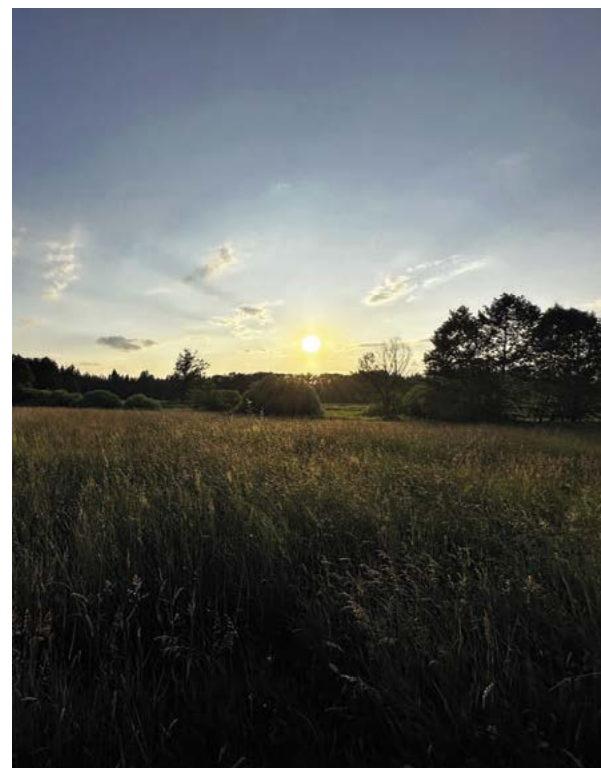
Jestli tak jako já i vy milujete tyhle ponuré zimní a podzimní scenérie, tak se jim ve svých zahradách otevřete. Ani vaše zahrada nemusí přece stále juchat v radostných pestrých květech. My ve střední Evropě máme tu čest užívat si proměnlivosti přírody tak výrazné, že se prostě nemůžeme nudit.

Sám jsem nebyl jiný. Tak jako moji spolužáci jsem si prošel fází hlubokého obdivu k preciznosti a čistotě asijských zahrad. Nějakou dobu mě bavila ležérní elegance zahrad Normandie a Bretaně. Živě si vzpomínám, jak jsem od svých raných studií každý rok vyrazil na světoznámou zahradnickou přehlídku Chelsea Flower Show a moje první kroky vedly do úzce specializovaného knihkupectví, kde najdete jen parádní knížky o zahradní architektuře. Tam jsem strávil čtyři hodiny a nechal si nabalit obrovské balíky knih, které jsem četl ještě měsíce po návratu do Čech. Měl jsem pocit, že na sebe všechnu tu inspiraci musím nechat působit a nasát ji do sebe, aby mi nic neuniklo. Tisíce nápadů každý den. Přestal jsem stíhat.

Snad právě proto přišlo vystřízlivění, pud kreativní sebezáchovy. Od knih a obrázků jsem se vrátil k samotnému základu krajinné architektury. K přírodě. Začal jsem zkoumat sám sebe v plenéru. Jaké prostředí vyhledávám? Kde se cítím v bezpečí? Proč se vydržím hodiny dívat na hladinu rybníka? Jak to, že se mi tak dobře přemýšlí s oknem otevřeným k horizontu? Ty stovky knížek stále mám, jsou v ateliéru k dispozici každému, kdo do nich chce nahlédnout. Přesto když dostanu otázku, kam chodím pro inspiraci, žádnou z těch knížek nezmíním. Mluví o lesích, horách, městech nebo zahradách svých rodičů a prarodičů.

Proto vám radím, procházejte se lesem, šplhejte na kopce a sed'te na břehu rybníka. Všimněte si, jak na vás různé prostředí působí, kde je vám dobře, kde se vám volně dýchá. A pro koncept své zahrady sbírejte místo obrázků emoce. Když si totiž uvědomíte a následně pojmenujete, že chcete sedět v chladivém stínu stromů a se zavřenýma očima naslouchat šumění listů a zpěvu ptáků v korunách, uděláte možná ke zdárnému konceptu vaší zahrady delší krok, než když budete listovat stovkami obrázků na architektonických a designových internetových stránkách.

Pokud cestujete, všimněte si, co fotíte, co vás přitahuje a fascinuje. Jsou to lesy? Hory? Dopřejte si čas najít taková místa, kde se cítíte sami sebou, a pak si jejich esenci přeneste na svůj pozemek. Netvrdím, že půjde o lehký úkol. Málokdo z nás si může vybrat pozemek k naprosté spokojenosti. Sám se však setkávám s lidmi, kteří nemají bůhvíjaké příjmy, a přesto si dokázali počkat na správnou příležitost, aby mohli bydlet tam, kde se cítí dobře. Zároveň znám také velmi bohaté lidi, kteří mají několik domů po celém světě, a nikde nejsou skutečně spokojeni, marně hledají místo, které pro ně bude domovem. Jak se říká, ty nejlepší věci jsou zadarmo. I v architektuře to platí bezesbytku. Pamatujte si, že zejména při výběru pozemku se trpělivost opravdu vyplácí.



↑ INSPIRACE PŘÍRODOU

Určitě si dejte záležet, abyste si i na svých zahradách dokázali dostatečně užít speciální ranní nebo podvečerní atmosféru. Může to být lavice umístěná na správném místě, otevření vzdálenějších pohledů nebo třeba využití vegetačních struktur, které se při nízkém slunci perfektně prosazují. Například načervenalá kůra borovice.

→ REALIZACE V ZAHRADĚ

Všimli jste si, jak v nízkém slunci zazáří červené odstíny? Zde zastoupeny kůrou vzrostlých borovic. Krásná v ranním nebo večerním slunci jsou ale i načervenalá stébla některých travin nebo třeba pruty rudých kultivarů svíd. Zkuste na to myslet při komponování pohledových míst ve vlastní zahradě.





↑ INSPIRACE PŘÍRODOU

Moc rád při svých přednáškách upozorňuji posluchače na to, jakou podívanou nám přináší pohled do nebe. Nekonečné divadlo tvarů i barev. Nezavírejte se tomuto jedinečnému pohledu a desetkrát si raději rozmyslete, zda svou terasu opravdu potřebujete zastřešit proti občasnému dešti, nebo zda dáte přednost tomuto jedinečnému představení (které vás navíc vůbec nic nestojí).

→ REALIZACE V ZAHRADĚ

Jaká škoda by byla zapomínat při plánování své zahrady na pohledy do nebe? Divili byste se, jak často se setkávám se zahradami, které s oblohou téměř nekomunikují.









← **REALIZACE V ZAHRADĚ**

Přechodové pásy pozvolna se zvyšujících velikostí trvalek jsou kořením zeleně každé dobře založené zahrady.

↑ **INSPIRACE PŘÍRODOU**

Okraj lesa je pro mě vždy velice inspirativní. Všimněte si, jak louka a bylinné patro pozvolna přecházejí do stromového porostu. I ve svých zahradách zkuste vždy při plánování záhonů vyplnit celou škálu rostlinných pater, zahrada tak bude působit zdravě a přirozeně.





↑ INSPIRACE PŘÍRODOU

Takové jsou moje procházky po brdských lesích. Přiznám se, že se svým psiskem, dětmi i přáteli chodím rád stejný okruh a užívám si tak drobných změn, které přináší každý další týden. Na této fotce je krásně vidět, kterak přírodě dělá dobře jednoduchost – kolik harmonie dokáže přinést takhle jednoduchá kompozice prakticky jednodruhové podrostové traviny. To se neomrzí, co říkáte?

← REALIZACE V ZAHRADĚ

Rádi v ateliéru Flera projektujeme záhony, které působí přirozeně a nenásilně. Neruší vás, ale spíš zklidní a svým celoročním jemným a postupným efektem nenápadně pohladí.

Zpátky k našim zahradám. Dobře vím, že při tvorbě plánu vlastní zahrady často není lehké udržet pozornost a nezačít dělat kompromisy. Nejdřív jste stavěli dům a řešili každý detail interiéru a teď, úplně vyřízeny psychicky a finančně, máte ještě řešit zahradu? Nesejít v takovém případě z cesty vyžaduje odhodlání, klid a výdrž. Ale vyplatí se vám to. I zahradu si totiž musíte doslova vysedět. Studenti mých online kurzů by jistě mohli vyprávět. Na svých zahradách pracují dva až tři roky, každý den jsou s ní v kontaktu. Chodí po pozemku a vnímají, kde je jim dobře. I proto mají jistotu, že posezení, které si do plánu zahrady navrhli, budou opravdu využívat. Alespoň ve své zahradě zkusme nechtít všechno hned a dejme jí to nejdrahocennější, co máme – svůj čas.

Ve své zahradě ovšem nebudete žít sami. Když se svých partnerů, rodičů, dětí nebo přátel zeptáte, co je jim příjemné, začne to být teprve zajímavé! Co člověk, to unikát. A proto každý musíme nakonec hledat tak trochu sám. Právě proto nespolehejte na internetové portály plné inspirace ani bezmezně nedůvěřujte architektovi. Ani ten nejlepší vám totiž do hlavy nevidí. Jistě, určitě se pokusí vám maximálně porozumět a bude se vás ptát. Bude se vás hodně ptát. Přesto není v jeho silách poznat vás tak, jak se znáte vy sami. A ruku na srdce, ono ani není fér to po komkoli chtít. S odborníky se určitě poraďte, ale nezapomínejte, že hlavními architekty svých životů a také svých zahrad jste nakonec pouze vy sami.

A ať to není jen teorie, projděte si dvojice fotografií v této kapitole. Snímky ze svých inspirativních procházek a cest jsem doplnil praktickou aplikací jednotlivých prvků v některé ze zahrad projektovaných v architektonické „kuchyni“ ateliéru Flera. Sám jsem za ta léta se zahradami došel k tomu, že mě těší navrhovat ta řešení, která jsou přirozená, pochopitelná, nekomplikovaná a pro naše vnímání tak nějak důvěrně známá. Rád říkám, že opravdu vydařená je taková zahrada, ve které vás vůbec nenapadne, že ji mohl dělat architekt. Nepotřebujete nad ní hluboce přemýšlet a v myšlenkách si ji rozkládat na designové segmenty. Právě naopak. Jen v ní jste a je vám příjemně. Uvolníte se v ní. Zažíváte okamžik ryzí přítomnosti a vše opravdu podstatné máte na dosah.



↑ INSPIRACE Z CEST

Bretaň je mou srdeční záležitostí. Rád tam sednu na kolo, toulám se krajinou a hledám podobné skvosty. Všimněte si té citlivé kombinace zvolených materiálů. Nic není navíc, vše je lokální a naprosto na svém místě.

→ REALIZACE V ZAHRADĚ

Citlivé využití například staré lavice dodá vaší nově rekonstruované zahradě hloubku a pravdivost. Uvidíte, že pak nebude působit příliš mladě ani nezabydleně.







↑ INSPIRACE PŘÍRODOU

Všímejte si nahodilé organizovanosti a jisté „roztančenosti“ stromů v přirozených lesích. I ve své zahradě se pokuste kombinovat různé velikosti dřevin, případně výpěstky, které nemusejí být nutně přesně zapěstované. Odměnou vám bude porost, který bude působit, jako by na vaší zahradě sám vyrostl dřív než váš dům.

→ REALIZACE V ZAHRADĚ

Osvědčeným doporučením je ponechat v rekonstruované zahradě stávající, byť třeba i dosluhující zeleň. Kouzlo staršího stromu nedohoníte sebevzrostlejším koupeným výpěstkem. Tahle nedokonalost a „ošlehanost“ časem dodá vaší zahradě kouzelnou poetiku místa, které už zkrátka něco pamatuje.

